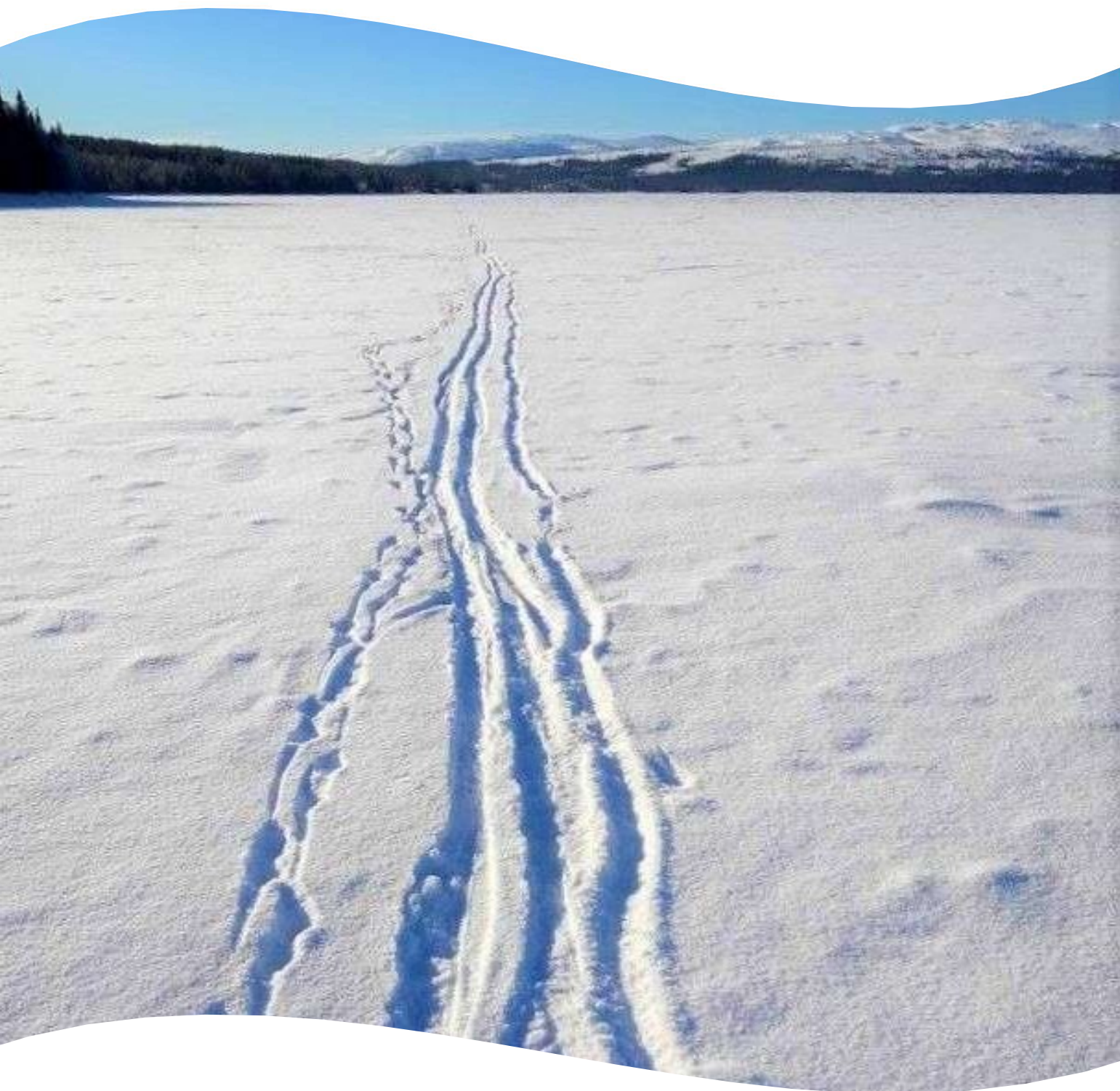

Kommuneplanens samfunnsdel

2025-2040 rev. 01, 20.3.2025

Meråker – på naturlig vis!

Politisk behandling: Formannskapet sak 10/19, 17.01.2019, 04.04.2019, Sak 47/25 25.03.2025
Kommunestyret: 29.04.2019, sak 20/25 07.04.2025

Forord

29.04.2019 var første gang kommunestyret i Meråker vedtok kommuneplanens samfunnsdel (KPS). Planen ble utarbeidet med grunnlag i Plan- og bygningsloven av 2009 og lovens intensjoner om sammenheng mellom samfunnsdel og arealdel av kommuneplanen. Plan- og bygningsloven er en «demokratilov» som gir lokale og regionale folkevalgte organer nødvendig handlingsrom for å ivareta samfunnsinteresser og forvalte arealer.

Denne utgaven er en «lett» revisjon med formål å oppdatere KPS i forhold til aktuell utvikling og tydeliggjorte utfordringer for kommunen. Det er innarbeidet en arealstrategi som tar utgangspunkt i vedtatt strategi for rullering av kommuneplanens arealdel i oktober 2022. Det også tatt inn tekst koblet til den nye sikkerhetspolitiske situasjonen som er betydelig endret etter 2019. Delmål og strategier innenfor satsingsområdene bolyst, næringsutvikling og klima, sikkerhet og beredskap er gjennomgått og «spisset».

Med kommuneplanens samfunnsdel tar Meråker styring på kommunens helhetlige planlegging både for lokalsamfunnet og for kommunen som organisasjon og tjenesteyter. Prosessen med denne revisjonen er gjennomført parallelt med utarbeiding av planstrategien for inneværende periode. Den har strukket seg over ca. et år og har hatt bred medvirkning med stort politisk engasjement. Kartlegging av verdigrunnlag og utfordringsbildet for planperioden har vært helt nødvendig for å vurdere egne kvaliteter og muligheter for fremtiden. Det handler om å fokusere på det vi er gode på og utfordre oss på det vi er dårlige på.

Planen har fremdeles et 16-årsperspektiv som løper over fire kommunestyreperioder, det vil komme nye statlige føringer og trender. Dette vil helt klart være en utfordring, derfor må planen konsentrere seg om de langsiktige mål og overordnede strategier som de ulike sektorene i kommunen skal styre etter. Planen har sektorovergripende temaer for å tilrettelegge for samhandling og med en intensjon om å imøtekomme ansatte i organisasjonen, innbyggere og besøkende i større grad.

Med kommuneplanens samfunnsdel legger vi til grunn at meråkersamfunnet utvikles best gjennom fem satsingsområder: bolyst, næringsutvikling, oppvekst, klima, sikkerhet og beredskap og kommunal tjenesteyting. Hvert av satsingsområdene har sine hovedmålsettinger med tilhørende undermålsettinger og strategier. Disse følges opp med prioriteringer gjennom vedtak av økonomiplanen, budsjett og sektorplaner. Samfunnsdelen bygger på prinsippene bærekraft og folkehelse, dette skal være bærende elementer som skal sees på uavhengig av satsingsområde.

Innholdsfortegnelse

Om kommuneplanens samfunnsdel	1
Kort om Meråker	2
Status og utfordringer	3
Folkehelse som premiss	5
Bærekraftig utvikling som premiss	6
Sosial bærekraft	6
Økologisk bærekraft	6
Økonomisk bærekraft	6
Meråker mot 2040	7
Befolkningsprognoser	7
Tjenestebehov	7
Økonomi	7
Visjon	9
Verdigrunnlag	9
Satsingsområder for utvikling av Meråkersamfunnet	10
Bolyst - Satsingsområde 1	12
Næringsutvikling – Satsingsområde 2	14
Oppvekst – Satsingsområde 3	16
Klima, sikkerhet og beredskap – Satsingsområde 4	18
Kommunal tjenesteyting – Satsingsområde 5	21
Bedre og mer forutsigbar styring av arealbruken	24
Langsiktig strategi for arealbruken	25
Arealstrategi for bolig	25
Arealstrategi for fritidsbolig og turisme	26
Arealstrategi for næring/ industri	26
Oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel	27

Om kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanen består av to deler, en juridisk bindende arealdel og en samfunnsdel som gir sterke føringer og grunnlag for planer og virksomhet i kommunen. Det er kommunestyret i Meråker som har det overordnede ansvaret og styringen av planarbeidet. Dette i hovedsak ved å vedta planprogram og endelig plan.

Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2040 skal være meråkersamfunnets felles, overordnede og helhetlige plan. Samfunnsdelen legger føringer for den overordnede samfunnsutviklingen i et langsiktig perspektiv. Selv om samfunnsdelen ikke sier noe konkret om arealutviklingen vil den likevel legge føringer for fremtidig arealforvaltning.

Kommuneplanen er på toppen i kommunens planhierarki. Samfunnsdelen er kommunens styringsverktøy og skal ha en tilhørende

handlingsdel. Handlingsdelen legger føringer for kommunens prioriteringer de neste fire årene og beskriver hvordan samfunnsdelen skal følges opp. Det skal være en sterk kobling mellom samfunnsdelen, handlingsdelen og økonomiplanen. Handlingsdelen kan integreres i økonomiplanen.

Utarbeidelse av kommuneplanens samfunnsdel har vært en omfattende prosess hvor medvirkningen spesielt har vært rettet mot grupper innenfor barn og unge, lokalt næringsliv, politikere og ansatte i organisasjonen. I tillegg var planen tema under kommunens stand ved «Grenseløse Meråkerdager» helga 1. og 2. september 2018. Det har vært en tydelig prioritering å gjøre en grundig kartlegging av verdigrunnlaget til Meråkersamfunnet før arbeidet med selve plandokumentet ble startet.

Kort om Meråker

Folketallet i Meråker er 2454 (2024). Utviklingen i perioden 2000-2024 har vært negativ frem til i dag. Men det virker som folketallet har stabilisert seg mellom 2500 og 2450 de siste årene. Bosetning av flykninger fra Ukraina har vært viktig for å opprettholde folketallet.

Meråker kommune er lokalisert i Trøndelag fylke på grensen mot Sverige og Åre kommune i øst, Tydal og Selbu i sør, Stjørdal og Levanger i vest og Verdal i Nord. E14 og Meråkerbanen går gjennom kommunen. Kommunesenteret er lokalisert 50 km fra Trondheim Lufthavn Værnes.

Meråker skole og Meråker videregående skole er lokalisert sentrumsnært med felles idrettsområder og bibliotek. Kommunens to barnehager er også sentrumsnært plassert på Tollmoen og Egga.

Kommuneadministrasjonen er samlokalisert med kommunens institusjoner for helse- og omsorgstjenester.

Å samle offentlige tjenester i kommunesenteret har vært en bevisst strategi som har gitt et godt grunnlag for effektiv og rasjonell drift av kommuneorganisasjonen. Det er god variasjon av sentrumsnære

bedrifter som gir et godt grunnlag for videre utvikling av et attraktivt kommunesenter, både for bosetting og næringsetablering.

Kultur og idrett er sterkt forankret i Meråkersamfunnet som har bidratt til å produsere flere internasjonale toppidrettsutøvere innen langrenn og skiskyting. Meråker videregående skole har en sentral rolle innenfor norsk og internasjonal toppidrett sammen med IL Varden Meråker. Toppidrettskulturen i Meråker har bidratt til å sette kommunen på kartet regionalt, nasjonalt og globalt. Med godt samarbeid mellom frivilligheten, det offentlige og lokalt næringsliv har Meråkersamfunnet med suksess vært arrangør for store og små arrangementer.

Meråker er også en besøkskommune. Dette bekreftes blant annet ved antall hytter som er lokalisert i kommunen, spesielt om antallet sammenlignes med antall boliger i kommunen. Utvikling av fritidsboliger i attraktive områder har vært en målrettet strategi i flere år hvor Fagerlia/Kirkebyfjellet og Tevellia/Tevelaldalen har hatt stor utvikling.

Status og utfordringer

Kultur og tradisjon er sterkt forankra i lokalsamfunnet. Lokalsamfunnet er likevel tilpassingsdyktig og åpen for nye muligheter og ideer. Dette har vært, og vil fortsatt være helt nødvendig for å lykkes med omstillingen etter at hjørnesteinsbedriften Elkem Meråker AS ble lagt ned i 2006. Den største sysselsettingsgruppen i Meråker er innenfor helse- og sosialtjenester. Videre følger industriarbeidsplasser som fortsatt har en betydelig sysselsettingsandel av de som er bosatt i Meråker sammen med bygge- og anleggsvirksomhet, undervisning, varehandel og transport. Meråker har høy netto utpendling av sysselsatte som bidrar til å betegne Meråker som bostedskommune¹.

Meråker står nå foran store investeringstiltak ved planlegging av nytt skolebygg, helsebygg og renseanlegg. Forholdet mellom investering og drift må balanseres og kontinuerlig koordineres opp mot de langsiktige målene for kommunen. Meråker blir også mer og mer avhengig av interkommunalt samarbeid for å løse lovpålagte oppgaver og tilbud til Meråkersamfunnet. Det interkommunale samarbeidet innad i Værnesregionen er høyt anerkjent og benyttes ofte som mal for andre regioner for interkommunalt samarbeid.

Parisavtalens klimamål om 40% reduksjon av CO₂-utslipp innen 2030 må imøtekommes innenfor samfunnsdelens virkeperiode². Dette betyr en betydelig omlegging fra fossilt brensel til elektrifisering både i bygg og transportløsninger. Meråker vil følge opp på mange områder. Klimaendringen handler både om å legge om til miljøvennligere løsninger og å forberede oss på, og øve på, og håndtere endringene. Dette vil også være en vesentlig faktor for hvordan kommunen følger opp framtidens oppgaver.

Samfunnets funksjoner og behov endres i takt med globalisering, urbanisering og ikke minst gjennom digitalisering. Dette vil påvirke både samfunnsliv, arbeidsliv og våre omgivelser

over lang tid og i større omfang enn hva vi ser i dag. Kort oppsummert kan dette gjelde økt gjennomsnittstemperatur, endret demografi med synkende fødselsrater, økt migrasjon, økt levealder og endrede helseutfordringer.

I dag bygges det betydelig flere fritidsboliger enn boliger i Meråker, denne utviklingen vil fortsette inn i planperioden og må fortsatt imøtekommes med god planlegging og dialog med grunneiere, rettighetshavere og utbyggere. Denne utviklingen gir både utfordringer og muligheter for Meråkersamfunnet, for eksempel må det tas høyde for dette i beredskapsarbeidet.

Byene fortettes samtidig som økonomi, kultur og samfunn i større grad utvikles på tvers av landegrenser og avstand. Digitalisering er den mest omfattende trenden i vår tid og preger de fleste samfunnsområder. Kommunikasjon er mindre stedsavhengig, og tilgang på informasjon er tilnærmet ubegrenset.

Meråkersamfunnet må strekke seg etter å imøtekomme de globale trendene for å tilpasse seg utviklingsbildet. Utviklingen på globalt, nasjonalt og regionalt nivå skjer raskere enn tidligere, og stiller større krav til tilpasning for kommunene. Føringer gitt gjennom Plan- og bygningsloven, folkehelseloven og FNs bærekraftsmål setter premisser for hvordan Meråkersamfunnet skal ivareta folkehelseperspektiv og sette søkelys på bærekraftig utvikling i alt vi gjør.

Premissene settes ut fra det samlede utfordringsbildet. For å lykkes er det nødvendig at ansatte i kommuneorganisasjonen og politikere vurderer premissene på tvers av arbeidsoppgaver og ansvarsområder. Vi ønsker å tilrettelegge for samskaping og samhandling. Da må det legges til rette for samarbeid på tvers av sektorene.

¹ Sysselsetting, registerbasert -
Statistisk sentralbyrå tabell 12539

² Meld.St.41 – Klimastrategi for 2030 –
Norsk omstilling i europeisk samarbeid

Folkehelse som premiss

Folkehelsearbeid er samfunnets samlede innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte påvirker folks helse og livskvalitet. Arbeidet handler både om å fremme livskvalitet og trivsel og å redusere risiko for sykdom og helseproblemer. Det handler også om å arbeide for en jevnere fordeling av god helse i befolkningen.

Mange forhold i samfunnet bidrar til befolkningens helsetilstand, og alle samfunnssektorer spiller en viktig rolle i folkehelsearbeidet, globalt og lokalt. I Meråker forvaltes ressurser som har innvirkning på lokalt klima og naturmiljø, og dermed befolkningens tilgang til natur, ren luft og rent vann, som igjen har innvirkning på innbyggernes helse. Lokalsamfunnets utforming og tilgjengeligheten til tettsteder, sentrum, bygg og anlegg er viktige faktorer for inkludering, tilhørighet og trivsel. Det samme er mulighetene for aktivitet (arbeid, lek, læring, fritid) i kommunen. En god barndom er viktig i seg selv og legger grunnlaget for god helse senere i livet. Å være i arbeid er en av de viktigste enkeltfaktorene for god helse. Arbeid bidrar til økonomisk trygghet, bedre boligstandard, sosiale nettverk og økt handlefrihet, i tillegg til å ha andre viktige sosiale og psykologiske funksjoner. Alle disse bakenforliggende faktorene virker inn på innbyggenes tilgang til sosiale nettverk og

deres levevaner, som har en umiddelbar betydning for helse og livskvalitet hos enkeltpersoner. God helse i befolkningen er en av våre viktigste ressurser, både for hver enkelt av oss og for samfunnet.

Dette er bakgrunnen for at kommunen gjennom folkehelseloven er gitt hovedansvaret for folkehelsearbeidet. Det kreves en helhetlig og tverrsektoriell innsats for å utvikle Meråkersamfunnet til det beste for innbyggerne.

Det kontinuerlige oversiktsarbeidet over folkehelsen og påvirkningsfaktorer i Meråker er et viktig grunnlag for å kunne iverksette de rette tiltakene ut fra utfordringsbildet i kommunen.

Slik kan vi sikre helsefremming og styrking av positive faktorer i Meråkersamfunnet, som gir god helse, samtidig som vi forebygger og stopper en negativ utvikling på områder der vi har utfordringer. Dette gir gevinster for både individ og samfunn.

Målet er at innbyggerne i Meråker opplever å bo i helsefremmende lokalsamfunn med gode levekår, hvor det er enkelt å ta sunne valg, og der mennesker og arbeidsliv har bruk for dem. Meråker skal være et samfunn hvor alle innbyggerne har forutsetninger for å mestre tilværelsen og oppleve at livet er begripelig, håndterbart og meningsfylt.

Forslag til utvikling i Nustadparken utarbeidet under prosjektdag med tema kommuneplanens samfunnsdel for elever ved 8-, 9- og 10. Trinn ved Meråker grunnskole 31. august 2018.

Bærekraftig utvikling som premiss

-Utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.

Denne definisjonen er fra FNs verdenskommisjon for miljø og utviklings rapport *Vår felles framtid* fra 1987. Meråker kommune ønsker en utvikling som ikke svekker innbyggernes muligheter for framtida til å få dekket sine sosiale, kulturelle, økonomiske og materielle behov.

Meråkersamfunnet skal se sammenhengen mellom økologisk, økonomisk og sosial bærekraft for å legge til rette for en ønsket utvikling og vekst i kommunen. En utvikling med bærekraft som et premiss medfører at innsatsen må rettes mot disse områdene.

Sosial bærekraft

Lik tilgang til sysselsetting, kultur, egnede boliger og gode bomiljø, utdanning, trygghet og deltakelse i lokalsamfunnet er premisser som ligger til grunn for sosial bærekraft. Meråkersamfunnet må strebe etter å utjevne sosiale forskjeller og bidra til større inkludering, likestilling og tilhørighet.

Økologisk bærekraft

Dette sikres ved å ta overordnede miljøsyn ved å sikre miljø- og naturressurser mot nedbygging og forurensning. Forebygging mot klimaendringene må tas inn som premiss i denne sammenhengen. Klimaendringene har større effekt i arktiske områder og spesielt primærnæringen, som er avhengig av et stabilt klima, kan få ekstra utfordringer.

Økonomisk bærekraft

Økonomisk bærekraft skaper vi ved å legge til rette for et lokalsamfunn som skaper verdier og utvikling, som over tid opprettholder et godt velferds- og tjenestetilbud til innbyggerne. Med de beskrevne samfunnsendringene er lokalsamfunnet avhengig av innovasjon og nyskaping i offentlig og privat sektor. Kommuneøkonomien er et viktig fundament og må forvaltes bærekraftig samtidig som det legges gode rammevilkår både for næringsliv og gir innbyggerne trivsel og bolyst.

Meråker kommune må sikre økonomisk handlefrihet gjennom effektiv ressursbruk. Målsettinger for netto driftsresultat, økonomiske buffere, avkastning på fond og tak på netto lånegjeld må sikres gjennom budsjettvedtakene. De overordnede økonomiske målsettingene skal gi grunnlag for å opprettholde en bærekraftig økonomi.

Meråker mot 2040

Befolkningsprognoser

Meråker har spredt bosetting fordelt på grendene Stordalen, Kopperå, Gudå og kommunesenteret Midtbygda. Kommunen har gjort bevisste grep for å ha et sterkt kommunesenter ved å samle kommunale tjenester, tilrettelegge for både sentrumsnære og attraktive boenheter og næringsområder.

Det vil alltid være krevende å spå befolkningsutviklingen i fremtiden. SSB sine prognoser er relativt positive i perioden frem til 2040, men disse baserer seg kun på historiske tall for befolkningsutvikling. Ifølge SSB sine beregninger, med middels vekst lagt til grunn, vil innbyggertallet øke noe i planperioden.

Den demografiske sammensetningen vil forandre seg i planperioden hvor «eldrebølgen» er aktuell. I dag er andelen av innbyggere i pensjonistalder 20,9% av det totale innbyggertallet. Denne prosentandelen vil stige til 28,8% i slutten av planperioden. For å synliggjøre dette i tall så er vi i dag ca. 581 personer over 67 år. I 2050 vil denne andelen stige til 777 personer, en økning på 196 personer. I tillegg til en markant økning eldre viser også demenskartet (demenskartet.no/#5034) at vi i dag har ca. 71 personer med demensdiagnose. I 2050 vil tallet ha steget til 137 personer. Dette gir oss et perspektiv om at andelen som vil ha behov for helsetjenester i årene som kommer vil øke betydelig. Andelen av barn og unge (0-15 år) er i dag på 16,4% og vil reduseres til 15,6% i slutten av planperioden³.

Disse prognosene viser at selv om befolkningsutviklingen er stabil i forhold til totalt antall innbyggere, vil demografien være utfordrende med tanke på antall innbyggere som går inn i pensjonsalder. Dette er ikke ny informasjon, men det er viktig for Meråkersamfunnet å fortsette

det viktige arbeidet med å tilpasse seg dette fremtidsbildet.

Tjenestebehov

Den demografiske utviklingen i planperioden vil medføre økt tjenestebehov dersom prognosene slår til. Kommunen må forvente økt kapasitetsbehov innen pleie- og omsorgssektoren. Forebygging og helsefremmende tiltak er viktige satsingsområder for å bedre folkehelsen. Friske og aktive innbyggere med god mental og fysisk helse vil ikke være i samme grad være avhengig av hjelp i det daglige.

Basert på befolkningsprognosene kan det ikke forventes at elevtallet i grunnskolen vil øke nevneverdig i fremtiden, men kvaliteten må likevel beholdes. En trygg og god skole er en viktig investering både for å tiltrekke seg nye innbyggere og å gi barn og unge i Meråker et godt fundament for resten av livet.

Et sterkt samarbeid med Værnesregionen vil være nødvendig for å sikre et godt tjenestetilbud til innbyggerne i planperioden.

Økonomi

Meråker kommune skal sikre egen økonomisk bærekraft. Økonomiplanen er verktøyet som skal brukes for å sikre dette. Investeringer og finansieringsbehov bør planlegges i et langsiktig perspektiv og knyttes opp mot vekst og demografisk befolkningsutvikling.

Lokalisering av framtidige utbyggingsområder har stor betydning for kommuneøkonomien og må derfor planlegges nøye og vurderes opp mot eksisterende infrastruktur, behovet for og kostnadene med ny infrastruktur.

En tydelig investeringsrekkefølge, både for teknisk og sosial infrastruktur, bidrar

til forutsigbarhet for
kommuneøkonomien og innbyggerne.

Innstramming i kommuneøkonomien vil
kreve at kommunen har en
tilpasningsdyktig organisasjon som kan

handtere utfordringene. Kommunen må
være forberedt på å måtte effektivisere sin

virksomhet og nøye tilpasse drifta på alle
ansvarsområder.

³ Prosentvise utregninger er basert på
Statistisk sentralbyrå tabell 11668 (2019)

Visjon

«Meråker – På naturlig vis»

Med dette ønsker vi:

- *Fjellbygda skal utvikles slik at miljø, livskvalitet og helse fremmes gjennom helhetlig stedsutvikling på ett naturlig vis.*
- *Meråker skal med de naturgitte forutsetningene være ett trygt valg for arbeid, bosted og etablering.*

Med dette uttrykkes Meråkersamfunnets felles visjon og ambisjon for samfunns-utviklingen mot år 2035. Kommunens visjon legger føringer for hva kommunen som organisasjon og lokalsamfunn skal strekke seg mot. Områder for bolig, næring og fritidsbolig med forbindelser til naturområder for rekreasjon og mestring skal prioriteres. Kommunens visjon og ambisjoner for Meråkersamfunnet er offensive og legger føringer for en kommune som ønsker å legge til rette for et lokalsamfunn i vekst og utvikling, uten at det viktige verdigrunnlaget forringes.

Næringsutvikling i Meråkersamfunnet skal ta utgangspunkt i de totale ressurser som finnes i kommunen og de fortrinn som Meråker har. Dette skal ikke utelukke at eksterne ressurser kan trekkes inn. Næringsutviklingen skal skje i samarbeid med, og i forståelse for, de ulike aktørene innen landbruk/reindrift, idrett/ rehabilitering, utdanning, industri/ bygg/ anlegg, handel, miljø, kultur, reiseliv, natur og friluftsliv.

Verdigrunnlag

Historie og identitet har stor betydning for de verdiene som ligger til grunn i lokalsamfunnet. Vi må ha dette med oss i fremtidig planlegging av Meråkersamfunnet uten at det skal være begrensende for kreativitet og innovasjon. Det gir god folkehelse å investere i de kvalitetene som finnes rundt oss i lokalsamfunnet. Stoltheten over stedet vi kommer fra er med på å skape optimisme og gir et godt omdømme. Det påvirker også lysten til bosetting og etablering av virksomheter. Meråkersamfunnet har en stolt fortid som kan kommuniseres, utnyttes og profileres.

Dette må brukes til en positiv profilering, næringsutvikling og omdømmebygging.

Meråker er en stor kommune i areal og med nærhet til natur og friluftsliv, som er viktig for Meråkersamfunnet. Det er mye infrastruktur som gjør at naturen alltid er nært i Meråker, dette gjelder blant annet veinett som fører til hyttefelt og seterområder som fungerer som utfartsområder.

Med mye natur og stor tilgjengelighet, har Meråker vært destinasjon for flere arrangementer av nasjonal størrelse. Dette har også ført til at Meråkersamfunnet er blitt dyktige til å gjennomføre store arrangementer. Ildsjelene og frivilligheten, som er nødvendig for å lykkes som vertskap, har blitt sterkt verdsatt av lokalsamfunnet og politisk ledelse. Dette er verdier Meråkersamfunnet er stolt over, og sammen har stort eierskap til.

Statskog kjøpte eiendommen som var eid av AS Meraker Brug i 2022, og eier nå store deler av arealene i kommunen. Statskog har flyttet regionskontoret for Midt-Norge til Meråker og er blitt en betydelig samfunnsaktør i kommunen. Statskog har valgt å videreføre satsing på eiendomsutvikling og salg av boligtomter, fritidsboligtomter og tømmer. De er også en av landets største aktører på salg av jakt og fiske. Som grunneier er de en viktig samarbeidsaktør for både innbyggere, lag og foreninger, næringsaktører og, ikke minst, for Meråker kommune.

Samiske interesser er blant annet representert gjennom reindriftnæringens tilstedeværelse hvor Saantin sijte (Essand reinbeitedistrikt) er representert på sørsiden av E14 og Gasken- laante sijte (Feren reinbeitedistrikt) er lokalisert nord for E14. Reindrifta, sammen med skog- og landbruksnæringen, er viktige representanter for primærnæringen. Meråker er en kommune som har et stort mangfold av de næringene som er naturlig ut fra Meråkers geografiske plassering.

Evnen til å samarbeide på tvers av interesser og hvorvidt det er grunneiere, næringsaktører, myndighet eller

frivilligheten er kanskje den viktigste suksessoppskriften for Meråkersamfunnet.

Satsingsområder for utvikling av Meråkersamfunnet

Satsingsområdene peker på de områdene som skal gis oppmerksomhet og ressurser i samfunnsdelens planperiode. Satsingsområdene skal jobbes med kontinuerlig; både politisk og administrativt,

og er valgt med bakgrunn fra medvirknings-prosessen og dagens utfordringsbilde. Satsingsområdene skal sees i sammenheng med både visjonen, verdigrunnlaget, målsettingene, strategier og prinsipper fastsatt i denne samfunnsplanen.

Hovedmålsettingen for kommuneplanens samfunnsdel er å sikre en helhetlig planlegging og at kommunen som samfunn og organisasjon drar i samme retning. Planen skal sikre best mulig samsvar mellom forventninger, behov, tjenestetilbud og ressurser. Vi ønsker å bygge videre på de gode verdiene Meråkersamfunnet består av i dag, og legge til rette for at innbyggerne opplever mestring, trivsel og et godt og meningsfylt liv med god helse.

Samfunnsdelen tar for seg fem brede satsingsområder for planperioden. Dette er ambisiøst, men samtidig oppfordrer plandokumentet om å vurdere tiltak som går på tvers av satsingsområdene gjennom generell målsetting om å skape i større grad.

Bolyst - Satsingsområde 1

Fra naturens side er Meråker en attraktiv kommune å bo i med tilgang til skog, fjell og ett av landets fineste og beste laksevassdrag. I tillegg til dette kan Meråkersamfunnet by på et godt tilbud innen idrett og særdeles gode fasiliteter. Frivilligheten står sterkt i lokalsamfunnet og kunnskapsnivået er høyt blant de som er med på å tilrettelegge for barn og unge, spesielt innenfor idrett.

Hvordan et sted oppleves og oppfattes er viktig for valg av bosted. Nå som den materielle levestandarden øker, vil spørsmål om livskvalitet bli mer aktuelt. Det fysiske og det sosiale miljøet påvirker i større grad hvordan enkeltmennesket opplever trivsel og velvære. For å utvikle et attraktivt og livskraftig lokalsamfunn er stedsutvikling en avgjørende faktor. Dersom vi skal lykkes med dette må det skapes engasjement, bevissthet og optimisme for fremtiden. Det handler ikke bare om å gjøre Meråkersamfunnet attraktivt for innflytting, men også for å unngå utflytting.

Gode og trygge bomiljø, med gode oppvekstvilkår, kvalitet i skole og barnehage, gode møteplasser og et bredt og inkluderende fritidstilbud er forutsetninger for bolyst og attraktivitet.

Med E14 og Meråkerbanen som går gjennom kommunen er det viktig at denne jobben koordineres opp mot offentlige myndigheter som har sine respektive ansvar for trafikksikkerhetsarbeidet. Meråker kommune er nå sertifisert som trafikksikker kommune. Dette arbeidet har ingen målsnor, samfunnet er alltid i forandring. Arbeidet med trafikksikkerhet utvikler seg, og nye utfordringer vil oppstå. Kommunens rolle skal være å tilrettelegge og bestille, men også som plan- og bygningsmyndighet være med å sette krav, både til oss selv og til eksterne utbyggere.

Det er folk som skaper steder, ikke bare gjennom antall, men også ved sine holdninger og handlinger. Ildsjeler, entreprenører, næringsaktører, kulturaktører, politikere og den allmenne innbygger er alle nøkkelpersoner for å skape trivsel, attraktivitet og vekst. For å lykkes er vi avhengig av å skape kreative, kompetente åpne nettverk. Uformelle nettverk er vel så viktig som de formelle, det er derfor viktig å legge til rette for trygge og åpne møteplasser, på tvers av aldersgrupper og sosiale grenser. Kommunens viktigste rolle er å tilrettelegge for at slike nettverk utvikles og blomstrer. Og støtte opp om lag og foreninger, satse på en videreutvikling av kulturtilbudet og frivilligheten i kommunen, er åpenbart viktige ledd i denne satsingen.

Meråker har store fordeler med å kunne tilby boområder i flere nisjer som passer ulike ønsker og behov. En sterk satsing på sentrumsnære boområder, hvor en ikke er avhengig av å benytte bil i det daglige, er med å imøtekomme de nasjonale og globale bosettingstrendene. Sentrumsnære boområder medfører ett ytterligere behov for å løfte sentrum, ikke bare for handel og næring, men også som nærmiljø for innbyggerne. Et økt antall beboere som aktivt bruker sentrum er med på å danne grunnlag for nye næringer som bidrar til vekst og utvikling av Meråkersamfunnet.

Grendesamfunnene i Meråker er hver for seg unike og representerer viktige verdier som definerer hver av dem med sin kultur og historie. Industri og idrett står felles sterkt i alle grendene og har bidratt til at Meråkersamfunnet også har en felles identitet. Grendesamfunnene danner et viktig grunnlag for å kunne ha et variert tilbud innen boligmarkedet, og tilby fremtidige generasjoner det botilbudet som er ønsket. Det er god ressursutnyttelse å ivareta de delene av kommunen som er tatt i bruk, blant annet for å ta vare på, vedlikeholde og utvikle viktig infrastruktur og kulturlandskap som representerer grendene i Meråkersamfunnet.

Hovedmål for satsinga: «Fjellbygda det er godt å bo i»

<i>Slik vil vi ha det: DELMÅL</i>	<i>Dette vil vi gjøre: STRATEGIER</i>
Meråker skal være et trygt, godt og levende grendesamfunn	 Tilrettelegge for utvikling av grendene Tilrettelegge for variert boligbygging og næringsetablering i grendene Meråker skal jobbe aktivt for å legge til rette for lik tilgang til sysselsetting, kultur, egnede boliger og gode bomiljø, utdanning, trygghet og deltakelse i samfunnet for alle innbyggere Videreføre satsningen på trafiksikkerhetsarbeid Arbeide for at det blir etablert gang- og sykkelveier langs veistrekninger som har stor trafikkmengde
Midtbygda skal utvikles med fokus på et levende og grønt sentrum	 Fortsette utviklingen av attraktive og sentrumsnære boområder ved rullering av arealplan Midtbygda skal ha attraktive arealer for nyetablering som bidrar til en positiv stedsutvikling Ta vare på og utvikle naturkvaliteter og møteplasser i sentrum
Meråker skal ha attraktive fritidstilbud for innbyggere i alle livsfaser	 Utvikle nærmiljøtiltak i samarbeid med frivillige lag og foreninger Skape nye og videreutvikle eksisterende sosiale og kulturelle møteplasser for alle Være en aktiv pådriver for å utvikle lavterskeltilbud Bevare og utvikle kommunens natur- og kulturressurser
Meråker skal være en attraktiv bo- og arbeidskommune uavhengig av livsfase og kulturell bakgrunn	 Boområdene skal videreutvikles og ha tilgang til nødvendig og god infrastruktur Det skal legges til rette for å kunne bygge attraktive og tilgjengelige boliger sentrumsnært Lever et kvalitetsmessig, trygt og godt offentlig tjenestetilbud preget av profesjonalitet Profilere Meråker ved bruk av kommunens historie, kulturminner og identitet Profilere tiltak som reduserer sosiale ulikheter Tett samarbeid med NAV, NHO, LO og andre lokale og regionale aktører om utvikling av offentlige, private og tilpassede arbeidsplasser Jobbe aktivt for å legge til rette for lik tilgang til sysselsetting, kultur, egnede boliger og gode bomiljø, trygghet og deltakelse i samfunnet for alle innbyggere Innsats for trening i praktiske og teoretiske ferdigheter i skolen

Næringsutvikling – Satsingsområde 2

For å skape vekst er vi avhengige av økt sysselsetting i kommunen, dette er en av de viktigste dimensjonene for å skape et bærekraftig Meråkersamfunn. Kommunen må i samarbeid med innbyggere, besøkende og næringen selv stimulere, videreutvikle og tilrettelegge for næringsutvikling.

Infrastruktur er viktig for all vekst i kommunen, det er høye kostnader knyttet til investeringer i infrastruktur. En god kartlegging er nødvendig for å konkludere med hvilke investeringer som generer mest nytte for Meråkersamfunnet totalt. Kapasiteten på vann og avløp skal være riktig dimensjonert ut fra samfunnsbehovet. Investeringer, og ikke minst drift, av kommunalt vann- og avløpsnett er kostbart. Det er derfor viktig at kapasiteten er balansert og til enhver tid er tilpasset behovet.

Det er viktig at næringsutviklingen skjer på lokalsamfunnets premisser og at kommunen spiller på lag med regionale samarbeidspartnere. I dette arbeidet er det viktig å være orientert om de mulighetene som ligger i samarbeid både på tvers av kommunegrensene og riksgrensen, samt nabokommunen Åre i Sverige. Geografisk er Storlien betydelig nærmere kommunesenteret i Meråker sammenlignet med de fleste tilbudene i nabokommunen Stjørdal. Stjørdal er en viktig nabo med mye utvikling og gode befolkningsprognoser. Dette medfører også stort potensiale for næringsvekst. Med god infrastruktur og kommunikasjon mellom Meråker og Stjørdal/Værnesregionen er det gjensidige fordeler med å ha et godt samarbeid innen næringsutvikling.

Utbygging av bredbåndsnettet som er tilgjengelig for innbyggerne i kommunen er en investering også for næringslivet. Bredbåndsnettet spiller også en viktig rolle for å utvikle løsninger for omsorgstjenesten og skolen. Det offentlige har en generell målsetting om at kommunens tjenester skal være tilgjengelig på nett. Da er et vel fungerende bredbånd en forutsetning for å lykkes. Meråkersamfunnet har behov for økt næringsetablering som skaper ny sysselsetting uten at det forringer

eksisterende arbeidsplasser. Å sikre arbeidsplasser er viktig for kommunen, vi er avhengig av høy sysselsetting for å sikre et bærekraftig samfunn. Det er høy arbeidsledighet blant unge i Meråker og det å redusere arbeidsledighet og utenforskap i befolkningen er noe av det viktigste folkehelseiltaket Meråker-samfunnet gjør.

Landbruket i Meråker representerer en stor del av næringslivet i kommunen, hvor det har vært viktig å satse på kvalitet i primærproduksjon. De nasjonale trendene om færre brukere og større bruk er også aktuell i Meråker. Utfordringer med rovvilt for beitenæringene er varierende, men stadig aktuell. Meråkersamfunnet står tydelig samlet i ønske om å opprettholde den tradisjonelle bruken av utmarksbeitet. For å lykkes med dette er kommunen og primærnæringene avhengig av god og konstruktiv dialog med rovviltmyndighetene. Dette for å gi næringene nødvendig tilgang til forenhetene i utmarka for å opprettholde en bærekraftig produksjon. Det er ikke bare viktig å opprettholde reindrifts- og landbruks-næringen, det er et stort potensial i å videreutvikle næringene fremover. Meråkersamfunnet vil ha god nytte av å stå sammen om dette, vi må derfor følge opp den nasjonale målsettingen om økt matproduksjon og et fortsatt sterkt jordvern. Økt fritidsbruk av utmarka og økt turisme øker interessekonfliktene med utmarksnæringene. Det er derfor viktig å øke kunnskapen om bærekraftig sambruk av utmarka, og beitedyras betydning for landskap og natur, både blant innbyggere og besøkende.

Det er et sterkt ønske om å etablere Meråker som en sterkere destinasjon innen reiseliv. Potensiale er stort med mange muligheter gjennom alle årstider og med god tilgang til de naturgitte premissene som er i kommunen. Det er allerede etablert flere gode konsepter innen opplevelses-basert reiseliv og dette bør støttes opp om og videreutvikles. Kommunen ønsker å videreføre satsingen på reiselivsområdet med tanke på videreutvikling av eksisterende produkter og etablering av nye. Arbeidet vil kreve god koordinering opp mot andre

myndigheter, grunneiere, rettighetshavere og

næringsaktører. Reiselivssatsingen skal skje på en miljømessig god måte.

Salg av tomter for fritidsboliger er stort i Meråker. Fritidsboligene som det tilrettelegges for i Meråker har høy standard og god kvalitet som er godt tilpasset markedet. Med høyere standard må vi forvente høyere bruk av fritidsboligene. Meråkersamfunnet ønsker at det skal være høy bruk av hyttefeltene.

Fritidsboligene medfører et høyt antall beboere i helgene som gir mange muligheter for både frivilligheten og, ikke

minst, for lokalt næringsliv, spesielt innen handel. Det er viktig

at Meråkersamfunnet har mulighet til å utnytte ringvirkningene ved å være vertskap for fritidsbeboerne.

Meråker må på et generelt grunnlag bidra til en helhetlig utvikling av jernbanenettet langs Meråkerbanen. Kommunen kan søke samarbeid om temaet med nabokommuner og regionen for øvrig. Dette vil være et viktig bidrag både for næringsutvikling, klimagass-reduserende tiltak og kollektivtilbudet.

Opprusting av E14 er av grunnleggende betydning for trafikksikkerheten, næringsutviklingen og bosettingen i bygda.

Hovedmål for satsinga: «Meråker skal være en attraktiv kommune for næringslivet»

<i>Slik vil vi ha det: DELMÅL</i>	<i>Dette vil vi gjøre: STRATEGIER</i>
Meråker skal være et foretrukket reisemål i Midt-Norge	 Fortsette utviklingen av de attraktive og eksisterende fritidsboligområdene med høy kvalitet og standard Bidra til et enda bredere og sterkere tilbud av opplevelses- og kulturbasert turisme i Meråker Stimulere til økt antall kommersielle gjestedøgn Oppfordre reiselivsnæringen til utvikling og innovasjon Benytte vår rike historie og kulturminner til vår fordel
Midtbygda markedsfører turist og idrettsbygda Meråker	 Tilrettelegge for sentrumsnære ski- og turløyper Fortsatt ha et rikt mangfold av sentrumsnære næringsaktører Bidra til næringsrettet stedsutvikling
Gode rammebetingelser og nettverk for næringslivet	 Koordinere opp mot fylke og stat for god planlegging og legge til rette for plassering av fremtidig infrastruktur og attraktive næringsområder Arbeide aktivt for utbedring av E14 Være en aktiv pådriver i arbeidet med styrking og utvikling av reindrifts- og landbruksnæringen i regionen Fremme kunnskap og interesse om lokal verdiskapning
Meråker skal være en attraktiv vertskapskommune for arrangementer	 Sikre og videreutvikle arrangørkompetansen i Meråker Styrke samarbeidet med nabokommuner og lokale lag- og foreninger om vertskapsrollen

Oppvekst – Satsingsområde 3

Skole og utdanning er en trygg og helt nødvendig investering for Meråkersamfunnet. Det må jobbes for at barn og unge fra Meråker gjennomfører videregående skole. Kunnskap har i større grad blitt et viktigere grunnlag for utvikling og innovasjon som er en forutsetning for velferd og verdiskapning. Det vil være behov for å ha evne til å ta i bruk ny teknologi, nye produkter og nye arbeidsformer også i Meråker. Kommunens overordnede oppdrag er å skape et godt læringsmiljø, og økt læringsutbytte.

Meråkersamfunnets viktigste ressurs er mennesker som bor her, barn og unge er fremtiden vår. Vi ønsker å bevege oss mot et samfunn som i større grad ivaretar og fremmer psykisk helse og livskvalitet. Det er derfor nødvendig å vektlegge forhold i Meråkersamfunnet som fremmer barn og unges mestring, tilhørighet, deltakelse og opplevelse av mening. Dette er ikke ensbetydende med å kun gi barn og unge en følelse av mestring gjennom vinning. Både oppturer og nedturen er viktige deler av livet som er viktig å håndtere før de kommer ut i voksenlivet. Fokuset her må være både på individet og samfunnet som oppvekstmiljø.

Meråker kommune har et viktig ansvar med å ivareta unge elever som har studiested ved Meråker videregående skole. Fåtalet av elevene ved MVGS er opprinnelig fra Meråker og har bostedsadresse andre steder i landet og verden. Meråkersamfunnet har et spesielt ansvar for å ta vare på hybelboerne og tilrettelegge for dem i den tida de går på skole eller studerer i Meråker.

Meråker kommune skal ha klare forventninger til ansatte, elevenes egeninnsats og foreldrenes oppfølging av egne barn i barnehage og skole. Gode læringsmiljøer ivaretar god læring og fremmer helse, trivsel og en god sosial utvikling.

Læringsmiljøer der det er et godt fysisk miljø og barn og unge ikke opplever krenkende adferd og utestenging, vil bidra til en god sosial og faglig utvikling og gi muligheter for positiv identitetsdannelse.

Barn og unge har behov for trygge møteplasser med ulike kvaliteter i lokalsamfunnet. Dette kan f.eks. gjelde innenfor skoleområdet, i sentrum, idrettsarenaer eller i tilknytning til friluftslivsområder. Det er viktig for Meråkersamfunnet at barn og unge har et talerør til kommunens beslutningstakere og blir imøtekommet ved å kunne uttale seg i saker hvor de blir berørt.

Bolyst handler mye om å gi den enkelte en best mulig forutsetning for deltakelse i arbeid og fritid. Fokus på å tilrettelegge for god psykisk og fysisk helse er grunnleggende for den enkeltes livskvalitet og velferd.

Grunnlaget for den enkeltes helse legges tidlig i livet, og forsterkes normalt gjennom livet. Tidlig innsats er derfor ett sentralt virkemiddel for å redusere sosiale helseforskjeller. Trygge bo- og oppvekstforhold har særlig stor betydning for å mestre hverdagen senere i livet.

Vi må ha fokus på å tilrettelegge for at barna våre opplever motivasjon for læring og utdanning. Dette kan bety et behov for mer samarbeid i skolen, på tvers av andre sektorer og lokalt næringsliv. Tverrfaglig samarbeid er viktig fordi barn lever livet sitt i en sammenheng, der forhold i hjemmet, på skole og på fritiden påvirker hverandre gjensidig. Alle som jobber med barn og unge må snakke sammen og samkjøre innsatsen for å gi barn en god oppvekst. En kultur for læring og utdanning innebærer også at barn og unge skal trives på sin reise til voksenlivet. En satsing på gode oppvekstmiljø i Meråker må sees i sammenheng med satsingsområdene for bolyst og kommunal tjenesteyting.

Hovedmål for satsinga: «Barn og unge har trygge og gode oppvekstvilkår»

<i>Slik vil vi ha det: DELMÅL</i>	<i>Dette vil vi gjøre: STRATEGIER</i>
Barn og unge skal vokse opp i omgivelser som fremmer mestring, deltakelse og opplevelse av mening	 I større grad fremme psykisk helse og livskvalitet Tilrettelegge for arenaer for mestring og meningsfull fritid for alle Forebygging for å hindre bruk av alkohol og andre rusmidler hos barn og unge Tidlig tverrfaglig innsats overfor barn, unge og familier med behov
Barn og unge skal ha gode og trygge oppvekstvilkår som fremmer inkludering og motvirker utenforskap	 Sikre rask veiledning og hjelp til mestring av eget liv og livssituasjon Tilrettelegge for trygge bo- og nærmiljø med møteplasser Bidra til at det skapes barne- og ungdomstilbud hvor alle kan delta Utfordre barn og unge til å bidra i beslutninger som angår deres oppvekstforhold Tilby fritidstilbud som fremmer læring, mestring og kreativitet
Meråker skal ha barn og unge som trives i barnehage og i skole, hvor de opplever faglig, psykisk, fysisk og sosial mestring ut fra sine egne forutsetninger	 Styrke barn og unges sosiale kompetanse gjennom systematisk arbeid i barnehage, skole og familiesamarbeid Sørge for at barnehager og skoler har god kvalitet og et godt miljø som fremmer læring, mestring og kreativitet Fokuserer på at barn og unge får trygge overganger mellom barnehage, grunnskole og vgs

Klima, sikkerhet og beredskap – Satsingsområde 4

Som et livskraftig lokalsamfunn blir trygghet og sikkerhet viktigere og må gis prioritering. Kommunen er gjennom sivilbeskyttelsesloven forpliktet til å bidra til at vi som samfunn står bedre rustet til å forebygge og håndtere uønskede hendelser. Utgangspunktet for beredskapsarbeidet er en helhetlig risiko og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse). Hensikten med analysen er å identifisere slike hendelser som kan oppstå, finne årsak til at dem oppstår og vurdere sannsynligheten for at de faktisk inntreffer.

Mye har endret seg siden 2019. Vi har blant annet fått en ny sikkerhetspolitisk situasjon med økt trusselnivå og Sverige som NATO-medlem. Meråker er strategisk viktig plassert på akse mellom øst og vest med to viktige infrastrukturårer i E14 og Meråkerbanen. Beliggenheten er strategisk viktig for å kunne bidra til vertlandsstøtte ved internasjonale operasjoner. Den sikkerhetspolitiske situasjonen er belyst gjennom Totalberedskapskommisjonens rapport⁴ og Totalberedskapsmeldingen⁵. Der pekes det på at kommunene har en viktig rolle i totalforsvarsarbeidet som lokal planmyndighet, og at det er viktig at totalforsvarshensyn ivaretas på både nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Det er også nasjonale forventninger om at regional og lokal planlegging sikrer arealer for matproduksjon og bidrar til tilgang til rent og tilstrekkelig drikkevann, kraftforsyning og kommunikasjon. Jordvernet ses i denne sammenheng som et viktig bidrag til totalberedskapen. God beredskap er også avhengig av at Forsvarets arealbehov ivaretas.

Meråkerssamfunnet skal redusere klimagassutslippene i planperioden. Dersom regjeringen skal nå sin målsetting om å redusere klimagassutslippene med 40% innen 2030, må alle kommuner følge opp dette i deres overordnede planer. Statistikk fra klimagassutslipp viser at jordbruk og veitrafikk skiller seg ut som de største utfordringene i Meråker⁶.

Med E14 som går gjennom kommunen vil det være høye utslippstall fra veitrafikk. Med en bevisst utvikling av sentrumsnære boområder (med nærhet til skole og arbeidsplasser, handel og andre sentrumsfunksjoner) tar kommunen en mer aktiv rolle i klimaarbeidet i planleggingen.

Hensynet til klimautslipp skal vurderes av kommunen i alle plansaker.

Antall fritidsboliger i Meråker er i sterk vekst. Kommunen har gjennom god dialog med grunneier og utbygger utarbeidet gode reguleringsplaner som sikrer helhetlig og tett utbygging av hyttefelt spesielt i områdene ved Fagerlia og Teveldalen. Begge områdene har nærhet til jernbane og potensiale for en mer klimavennlig hyttebebyggelse er stort. Det mangler jernbanestasjon ved Fagerlia hvor det også er lokalisert alpinanlegg. Meråker kommune må sammen med regionen og ansvarlig myndighetsutøvere, jobbe for å etablere jernbanestasjon som gir fritidsbeboere i Meråker mulighet til å reise mer klimavennlig.

Selv om alle nasjonene som har gjort sin tilslutning til Parisavtalen, må flere land gjøre forebyggende tiltak. For Norge innebærer klimaendringene et generelt «villere» vær, med andre ord; mer av alt. Bevaring og reetablering av myrer er et generelt positivt klimatiltak som bidrar til å holde igjen vannet før det renner ut i oversvømte bekker og vassdrag. Ivaretagelse av matjord og god overflatevannshåndtering i sentrumsnære områder er også viktige tiltak. De fleste vassdragene i Meråker er regulert til kraftproduksjon. Vannmagasinene gir en generelt god flomberedskap, men store nedbørsmengder på sensommeren og nedbør kombinert med rask snøsmelting på høsten, kan gi flom i vassdragene.

Gjennom god arealplanlegging og forvaltning må Meråker kommune styre ny utbygging og infrastruktur til områder som er mindre sårbare for klimaendringer.

Kommunikasjonen er sårbar i Meråker med både E14 og Meråkerbanen som begge går gjennom dalføret langs Stjørdalselva. En eventuell hendelse som f.eks. ras som medfører at disse kommunikasjonsrutene kuttes, har Meråkersamfunnet kun operativ beredskap mot Sverige og Åre kommune. Samarbeidet på tvers av riksgrensen må opprettholdes og styrkes inntil det eventuelt er etablert beredskapsruter. Kommunens

kontinuerlige arbeid innen sikkerhet og beredskap gir kommunen oversikt over sårbare områder og hvilke som er tilstrekkelig sikret mot naturfare, og kan vurdere om eksisterende infrastruktur og bebyggelse er utsatt for fare, både i forhold til dagens og fremtidens klima.

Meråker har et verdifullt kulturlandskap med en relativt høy utnyttelse av skog og utmark, som er delvis representert med alle

setervollene i kommunen, har stor lokal og regional verdi.

Landbruk er en viktig næring og kulturbærer i Meråkersamfunnet. Dette synliggjøres også i kommunens oversikt over klimagassutslipp. Det er viktig å verne om jordbruks-produksjonen, men samtidig må det stimuleres til en mer miljø- og klimarobust matproduksjon. Ivaretagelse og bruk av naturressursene i Meråker er viktig med tanke på totalberedskapen.

⁴ NOU 2023:17 Nå er det alvor – Rustet for en usikker fremtid.

⁵ Stortingsmeldingen Meld. St. 9 (2024-2025)

⁶ Tall fra [miljøstatus](#) som er utviklet av Miljødirektoratet i samarbeid med KS – Kommunesektorens organisasjon og SSB.

Hovedmål for satsinga: «Meråker er et trygt lavutslippssamfunn med god folkehelse»

<i>Slik vil vi ha det:</i> DELMÅL	<i>Dette vil vi gjøre:</i> STRATEGIER
Det skal være trygt og enkelt å gå og sykle fremfor å kjøre bil i Meråker	 Videreføre satsningen på trafikksikkerhetsarbeid Helhetlig planlegging av sti- og løypenettet Tilrettelegge for en aktiv reisevei til arbeid, skole og fritidsaktiviteter Arbeide for at det blir etablert gang- og sykkelveier langs veistrekninger som har stor trafikkmengde
Være et forbilde for lokalsamfunnet i satsningen mot å bli et klimanøytralt samfunn	 Ta i bruk moderne teknologi for å redusere forbruk og utslipp fra kommunens virksomhet Gi anerkjennelse til næringsliv, lag, foreninger, frivillige og enkeltpersoner som tar ansvar i Meråkersamfunnet for å redusere Meråkersamfunnets samlede klimagassutslipp Arbeide opp mot fylke, stat og relevante myndighetsutøvere for at Meråkerbanen skal få togstopp i Fagerlia Klima skal være premissgivende for planlegging av nye bo- og fritidsboligområde
Meråker skal være tilpasset de forventede klimaendringene	 Kartlegge risikoområder å følge dem opp gjennom eget planverk og gjennomføre øvelser Ta høyde for økt nedbørintensitet i arealplanleggingen og infrastrukturinvesteringer Arbeide regionalt og nasjonalt for sikring og utbedring av E14
Meråkersamfunnet skal ha kompetanse i risiko- og beredskapsarbeid	 Arbeide systematisk for å sikre kommunen en god beredskap mot kriser og uønskede hendelser Arbeide systematisk og tverrfaglig med forebyggende arbeid mot skader, ulykker og kriminalitet Arbeide systematisk for implementering av beredskapsrutiner i alle helse- og omsorgsenheter, og sørge for at alle ansatte er kjent med sine rutiner ved håndtering av kriser Arbeide for å skape økt sikkerhet i IKT-systemet slik at sårbarhet ved skader på fiber og kommunikasjonsutstyr minimeres.

Kommunal tjenesteyting – Satsingsområde 5

Kommunens innbyggere, deres behov og initiativer er utgangspunkt for våre tjenester og handlinger. Uavhengig av kommunens fremtidige ambisjoner, vil det være nødvendig å legge til rette for en tjenesteproduksjon som sikrer gode tjenester og forsvarlig utnyttelse av ressursene. Dette henger sammen med prinsippene for samfunnsdelen om en bærekraftig samfunnsutvikling.

Meråker kommune skal strebe etter å løse oppgavene på en god måte, innbyggere og brukere skal ha et inntrykk av at kommunen løser samfunnsoppdraget på en god måte. Økonomi, arbeidsgiverområdet og administrative tjenester er rammebetingelser som må være på plass. Oppgavene som skal løses av kommunen blir stadig flere og mer komplisert. Samtidig stilles det høyere krav, både av innbyggerne og myndigheter.

I forhold til ressursgrunnlaget er det høy aktivitet i kommunen. Å ta grep før det oppstår en «varslet» krise er ofte en utfordring. Hovedutfordringen for kommunal sektor er at dagens måte å yte velferdstjenester på ikke er bærekraftig på sikt, verken når det gjelder økonomi eller personell. For å kunne levere gode tjenester til innbyggerne vil det være nødvendig for kommunen som organisasjon å tilpasse tjenestene etter behov og tilgjengelige ressurser. Både politisk og administrativ del av organisasjonen må ta ansvar for å gjøre kommuneorganisasjonen tilpasset fremtidens behov.

Det er behov for en robust organisering av Meråker kommune, med dette menes en organisasjon som er lærende og innovativ. Dette handler også om at kommunen til enhver tid har økonomisk handlingsrom som gir organisasjonen mulighet til å holde følge med utviklingen. Organisasjonen må ha gode kommunikasjonssystemer på tvers av sektorer og hierarki. Organisasjonen må også ha fungerende verktøy for informasjon til innbyggere og andre eksterne samarbeidsaktører.

Den demografiske utviklingen i planperioden gir viktig informasjon for helse og omsorgssektoren. Dersom prognosene slår til vil det være utfordrende å opprettholde dagens ordninger og tilbud, det må utvikles nye måter å løse oppgavene på. Det må utvikles nye omsorgsformer gjennom ny kunnskap og kompetanse, nye faglige metoder og samarbeidsformer, bruk av velferdsteknologi, samt endring av organisatoriske og fysiske rammer.

Gjennom en fleksibel tjeneste, kan brukere og pasienter få mulighet til å mestre sin hverdag på områder de ikke trenger bistand, og kommunen kan yte tjenester på riktig nivå. Derfor finnes det et behov for å finne en systematisk tilnærming til tjenestebehovet, som ivaretar prinsippet om riktig tjeneste på rett nivå. Videre må det satses på forskning, innovasjon og utviklingsarbeid på feltet. I tråd med samhandlingsreformen skal helse- og omsorgstjenestene utvikles i en retning der det legges større vekt på å fremme helse og å forebygge sykdom og funksjonssvikt. Det må samtidig legges til rette for at hver og en tar større del av ansvaret for egen helse.

Framtidens omsorgsutfordringer kan ikke løses bare ved hjelp av mer fagpersonell, flere institusjoner og nye hjelpeordninger. Det vil kreve samhandling mellom flere samfunnssektorer for å finne felles løsninger tilpasset nye behov og tilgjengelige ressurser. Samarbeidet med frivillighet og innbyggere for øvrig, må styrkes. Gjennom utredningen som nå pågår på omsorgsfeltet skal vi stake ut kursen for en fremtidig helse – og omsorgssektor, som er bærekraftig i forhold til personell og økonomi.

For hele organisasjonen vil det være viktig å sikre tilgangen på kompetent arbeidskraft. Dette må gjøres med en offensiv arbeidsgiverpolitikk. I tillegg til å vurdere rekruttering av kompetanse, må det være en målsetting å i større grad utvikle og beholde eksisterende kompetanse i Meråker kommune. Dette for at kommunalt ansatte skal føle større eierskap og være ansvarlige og myndiggjorte medarbeidere.

Hovedmål for satsinga: «Meråker kommune sikrer et godt og stabilt tjeneste- og velferdstilbud for sine innbyggere og er en attraktiv arbeidsgiver»

<i>Slik vil vi ha det: DELMÅL</i>	<i>Dette vil vi gjøre: STRATEGIER</i>
Kommunalt ansatte er den viktigste ressursen for å tilby gode tjenester til innbyggerne	 Riktig rekruttering og utvikling av medarbeidere Trygt og godt arbeidsmiljø som fremmer helse og trivsel Forpliktende samarbeid med arbeidstakerorganisasjoner om inkludering, mangfold og likeverd i arbeidslivet Ledelse preget av kommunikasjon, involvering, tydelighet og handlingsevne Være en arbeidsgiver som bidrar til en kompetent og serviceorientert organisasjon
Sikre en økonomi som kan gi et godt og stabilt velferdstilbud	 Tilpasse driftsnivået slik at det samsvarer med inntektsrammene Samarbeide med nabokommuner der det er fordelaktig for å utvikle effektive og brukervennlige tjenester
Forutsigbare og utviklingsrettede kommunale tjenester	 Sikre allsidig kompetanse og vektlegge faglig utvikling Ha en målrettet ressursbruk og forvaltning
Forbedre samspillet mellom private, frivilligheten og kommunen for å gi et bedre tjenestetilbud	 Prioritere barn og unges medvirkning, tilrettelegge for meningsfylte oppgaver og utfordringer for barn og unge som bidrar til mestring og identitet I alle saker og planer, prioritere dialog med utbyggere, lokalbefolkningen og ansatte

Bedre og mer forutsigbar styring av arealbruken

KPS 2019-2035 ble vedtatt våren 2019 uten at den inneholdt en arealstrategi. Det er nå satt kraftigere søkelys på at kommuneplanens samfunnsdel skal innebære en langsiktig arealstrategi. Altså en strategi som beskriver kommunens behov i arealforvaltningen. Hovedfokus skal være på hvor utbygging skal skje og hva som skal bevares uberørt.

Med bakgrunn i kommuneplanens samfunnsdel og videre utvikling i Meråker, er det behov for en langsiktig strategi for arealbruken i kommunen. Strategien skal beskrive kommunens behov for næringsareal, sentrumsareal/utvikling og areal til bolig- og fritidsbebyggelse.

Planprogram for rullering av kommuneplanens arealdel (KPA) ble vedtatt 31. oktober 2022. I prosessen ble det innarbeidet en arealstrategi som skulle være retningsgivende for KPA. Vedtatt arealstrategi benyttes som utgangspunkt for denne utgaven av KPS, med enkelte justeringer og presiseringer som er aktualisert de siste årene.

Arealstrategien har som mål å tilrettelegge for at Meråkersamfunnet kan utvikles med areal for bolig, næring, turisme og sentrumsutvikling. Utviklingen skal gjennomføres på en best mulig måte innenfor rammene av miljø- og bærekraftsmålene, og med direkte koblinger til samfunnsdelens målsettinger. Dette kan oppnås ved å blant annet ha en mer forutsigbar arealbruk innenfor kommunen; ikke legge til rette for spredt utbygging, men konsentrere utviklingen fremover inn mot sentrum og eksisterende bebyggelse. Områder som er planlagt og under utbygging skal ferdigstilles, mens områder som ligger som arealreserver må vurderes om de skal tas ut eller reduseres. Det skal bl.a. benyttes naturkartlegging og

arealregnskap som kunnskapsgrunnlag i vurderingene.

Utenfor sentrumsområdet vil dette bety at det skal bygges opp omkring eksisterende bebyggelse og i mindre grad legges til rette for nye områder eller spredt bolig- og næringsbebyggelse. Dette er, i tillegg til reduksjon av klimagassutslipp, viktig for å ivareta et godt tilbud av tjenester i kommunen.

I rulleringen av KPA skal det vurderes hvilke områder som fortsatt skal ligge inne som utbyggingsområder. Dette er områder som i kommuneplanens arealdel er avsatt til utbygging som tjenesteyting/offentlige formål, boligområder, næringsområder eller fritidsbebyggelse, men som ikke enda er planlagt gjennom reguleringsplaner. Det skal også vurderes om det er satt av regulerte utbyggingsområder som kan tilbakeføres til LNFR.

Meråker kommune har en mengde reguleringsplaner av varierende alder og kvalitet. Ved alle planinitiativ som berører eksisterende eldre planer skal kommunen vurdere om arealformålet er i samsvar med arealstrategien, samt muligheten for å oppdatere underliggende planer helhetlig. Kommunen må i alle nye reguleringssaker sørge for at underliggende arealplaner med tilhørende bestemmelser oppheves. Ved rullering av KPA skal det vurderes å oppheve eldre reguleringsplaner som ikke er gjennomført og som heller ikke ønskes gjennomført med bakgrunn i overordnet arealstrategi. Det skal vurderes igangsetting av et eget prosjekt for gjennomgang av kommunens arealplaner med sikte på en «planvask».

For å sikre at det tas hensyn til nasjonale forsvarsplaner og Forsvarets arealbehov, skal Forsvarsbygg være høringspart i alle relevante plansaker.

Langsiktig strategi for arealbruken

Meråker er ikke en kommune preget av stort utbyggingspress, med unntak for enkelte områder for fritidsboliger. Det er også stadig større oppmerksomhet knyttet til utfordringer ved økt bruk av utmarksarealene fra stadig flere. Også i Meråker er det behov for å vurdere hvor mye mer utbygging av naturområder som tåles for å bevare lokale verdier og ressursgrunnlag i form av naturverdier.

Arealstrategien vil være et nyttig verktøy for videre arbeid med kommuneplanens arealdel. Arealstrategien vil også kunne være retnings-givende for plan- og byggesaksbehandling i kommunen. Det foreslås derfor en langsiktig arealstrategi som er i samsvar med det som ble vedtatt i planprogrammet for kommune-planens arealdel høsten 2022. Denne strategien benyttes som utgangspunkt i videre arbeid med rulleringen av arealdelen.

Ved gjennomføring av arealstrategien skal naturverdier og klimahensyn vurderes og hensyntas. Ved tilrettelegging for utbyggingsformål langs E14 i Midtbygda er det vesentlig å vurdere jordvern hensyn,

naturmangfold, potensielle klimagassutslipp og områdestabilitet. Langs E 14 gjennom Midtbygda/ sentrum er det meste av ubebygd areal jordbruksareal og myrlandt som ligger under marin grense. Det aller meste av arealene er satt av til spredt boligbebyggelse i dagens KPA. Noe av dette er samtidig arealer som kan være svært aktuelle å bebygge for å oppnå målsettinger i KPS; Det er ønskelig med tilrettelegging for sentrumsnær boligbygging gjennom fortetting, men også klargjorte næringsarealer med god kobling til eksisterende infrastruktur.

Ved omdisponering av arealer fra jordbruk/ myr (med arealformål spredt boligbebyggelse/ LNFR) til utbyggingsformål, skal dette kun tillates for å oppnå mål i KPS. Ved tiltak som medfører omdisponering av matjord kreves en matjordplan. Ved rullering av KPA skal det tilstrebes å tilbakeføre arealer avsatt til utbygging til LNFR. Tilbakeføring til LNFR er spesielt aktuelt der arealene ikke er detaljregulert eller bebygd fra før, eller der det er langt til eksisterende felles infrastruktur som veg, vann og avløp.

Arealstrategi for bolig

- Kommunen skal styre boligbygging mot en fortetting i Midtbygda.
- Kommunen skal legge til rette for at det bygges flere tilgjengelige sentrumsnære boliger og at flere innbyggere skal kunne bo hjemme lenger med mindre hjelp enn i dag.
- Kommunen skal sikre muligheten for ønsket bygging og bosetting i kommunens grender. Det er ønskelig å finne en løsning for dette, samtidig som lokaliseringsvilkår skal sikre minimal nedbygging av dyrket mark og andre viktige interesser. Nødvendig infrastruktur bør være lett tilgjengelig. Det kan vurderes å åpne for boligfelt i grendene, fortrinnsvis utvidelse av eksisterende boligfelt.
- Det skal vurderes om eksisterende/nye områder for fritidsbebyggelse kan disponeres til kombinert bolig- og fritidsformål. I arbeidet med rullering av KPA skal det vurderes retningslinjer som gir føringer for søknader om å omdisponere fritidsboliger til boligformål.
- Kommunen skal vurdere å tilbakeføre avsatte utbyggingsområder for bolig, som ikke er regulert eller bebygd, til LNFR-formål.

Arealstrategi for fritidsbolig og turisme

- Kommunen har fremdeles et større antall ledige, regulerte hyttetomter i satsingsområdene i KPA 2014 - 2024. Videre utbygging innenfor formålet skal vurderes ut fra bærekraft, behov, nærhet til eksisterende kommunal infrastruktur, metningspunkt i de ulike områdene, samt andre mulige arealkonflikter.
- Det er ønskelig å fortette eksisterende «bygdenære» hytteområder tilknyttet eksisterende infrastruktur (vei, vann og avløp). Områdene i Fagerlia og Teveldalen/ Tevellia bør prioriteres for videre utbygging.
- Sammenkobling av Fagerlia – Grova i en ny trasé med kommunalt vann og veg vil kunne kunne fungere strategisk for å kunne utløse langsiktig potensiale for bygdenær utvikling av fritidsboliger, turisme og friluftsliv. Vannledning fra Grova vil gi nødvendig kommunal vannforsyning, også til slokkevann, for videre fortetting av Fagerliaområdet. Utbygging av infrastruktur i en slik trase vil gi bedre framkommelighet og gir tilgjengelighet til Midtbygda servicefunksjoner uten å bevege seg langs E14. Sammenkobling vil også gi mulighet for å bygge overnattingskapasitet til bruk ved arrangementer i Alpinsenteret og rundt skistadion i Grova. Det eksisterer en anleggsvei fra Grovasida mot Fagerlia som bør benyttes som utgangspunkt for trasévalg slik at naturinngrep minimeres. Sammenkobling Fagerlia -Grova bør skje under tregrensa, og bør kunne danne ei naturlig langsiktig grense mot LNFR for utbygging høydemessig.
- Kommunen skal være restriktiv når det gjelder å åpne opp for nye områder for å bygge fritidsboliger/hyttefelt. Kommunen skal også være restriktiv mot spredt fritidsboligbygging i enkeltsaker. Bakgrunnen for dette er å minimere terrenginngrep i uberørte områder.
- Kommunen skal, i arbeidet med rullering av KPA, vurdere å åpne områder for kombinert bolig- og fritidsformål, samt vurdere retningslinjer som gir føringer for søknader om å omdisponere bygninger fra fritidsbolig til bolig i eksisterende hytteområder. I dette arbeidet er det viktig å hensynta konsekvenser for kommunenes evne til å yte bærekraftige kommunale tjenester samt evt. konsekvenser for reindriftsnæringa.
- Kommunen skal vurdere å tilbakeføre avsatte utbyggingsområder til fritidsbolig/ turistformål, som ikke er regulert eller bebygd, til LNFR-formål.

Arealstrategi for næring/ industri

- Kommuneplanens arealdel skal videreføre og styrke utviklingen av næringsaktivitet rundt de eksisterende næringsområdene i: Sentrum, Merakernestrøa, Stormyra, Gudå og Kopperå. Det store området på Skomakermoen skal vurderes tilbakeført til LNFR. For å sikre videre næringsutvikling skal det ses på hvilke områder som er mest gunstige for dette. Vurdering av nye arealer skal, i tillegg til naturverdier, hensynta eksisterende infrastruktur, hensiktsmessige transportetapper, nærhet til jernbane/hovedvegnett og hensyn til nærliggende bebyggelse med tanke på støv, støy og trafiksikkerhet.
- Bestemmelser, retningslinjer og plankart for næring og annen type bebyggelse i Midtbygda skal utarbeides på grunnlag av en helhetlig vurdering for å sikre god sentrumsutvikling. Gjennom rullering av KPA skal kommunen fastsette ytre rammer og retningslinjer for videre utvikling av Midtbygda.
- Kommunens områder for råstoffutvinning skal komme fram av revidert KPA. Kommunens masseuttak og drift av disse skal videreføres på en bærekraftig måte. I nye bestemmelser i KPA skal det sikres at alle nye masseuttak og utvidelse av eksisterende uttak utløser krav om reguleringsplan. Dette er bl.a. for å sikre at områdene tilbakeføres etter endt uttaksvirksomhet.
- Kommunen skal vurdere å tilbakeføre avsatte utbyggingsområder for næring/ industri, som ikke er regulert eller bebygd, til LNFR-formål.

Oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel er ikke en tiltaksplan, men en overordnet strategi som er utgangspunkt for alt videre planarbeid i kommunen. Samfunnsdelen skal være et verktøy for langsiktig politisk tenkning uten at den rammer den lokale selvstyret i Meråker. Det er viktig at det er en forståelse for at samfunnsdelen gir tilstrekkelig politisk handlingsrom til å finne riktige tiltak ut fra det løpende utfordrings- og mulighetsbilde. Planen rulleres i hver kommunestyreperiode.

Kommuneplanens arealdel

Arealdelen omfatter hele kommunen og det må vurderes om det er behov for revidering gjennom kommunestyrets behandling av kommunal planstrategi for neste valgperiode. Arealdelen er juridisk bindende og styrer den langsiktige arealutviklingen. Arealdelen skal bidra til at Meråkersamfunnet når målene i samfunnsdelen.

Økonomiplan

Økonomiplanen viser de prioriteringer og tiltak som gjøres for å nå de langsiktige målene i samfunnsdelen og skal rulleres årlig. Dette gjøres gjennom budsjettvedtak. Oppfølgingen innenfor de ulike satsingsområdene gjøres enten direkte i økonomiplanen eller som del av temaplanene for oppvekst, omsorg, næring og kultur.

Planstrategi

Planstrategien skal revideres og vedtas innen ett år etter at det nye kommunestyret er konstituert for hver valgperiode. Den skal gi prioriteringer for kommuneorganisasjonens planoppgaver og ta stilling til behovet for å revidere blant annet kommuneplanen.

Kommunedelplaner og temaplaner

Sektorene har selv ansvar for å utarbeide egne planer som imøtekommer de utfordringer som til enhver tid er aktuelle. Samtidig imøtekommes de overordnede sektorovergripende målsettingene gitt gjennom samfunnsdelen.

Regionalt samarbeid

Meråker kommune er involvert i flere samarbeid i regionen, uavhengig av kommunereform og sammenslåing er det behov for å videreføre og eventuelt øke samarbeid og fellesløsninger. Dette for å gi Meråkersamfunnet nødvendige tjenester og løse felles utfordringer og muligheter.

Egne notater: